

Nærhedens nyheder

STIG HJARVARD

Nærhedsbegrebet, som senere er blevet vældig moderne i al nyhedsformidling, fik vi i dåbsgave. Jens Gaardbo, TV2's nyhedschef.¹

Med monopolbruddet på landsdækkende tv i Danmark i 1988 blev der åbnet op for konkurrence på tv-nyheder. Den nye landsdækkende danske tv-station TV2, der var underlagt public service forpligtelser og fortrinsvis blev finansieret ved reklameindtjening, satsede ikke mindst på Nyhederne som sit programmæssige flagskib. På ganske få år lykkedes det TV2 at få flere seere til sit nyhedsprogram end den gamle monopol- og public service-institution Danmarks Radio (DR). TV2's Nyhederne har gennem hele 1990'erne været det i seermæssig forstand største tv-nyhedsprogram i Danmark, og denne succes blev ikke mindst opnået gennem en konsekvent og bevidst redaktionel prioritering af *nærhed* i nyhedsformidlingen. Konsekvensen var en betydelig forandring af nyhedsindhold og -form i forhold til nyhedsformidlingen under monopolet, og Nyhedernes prioriteringer og redaktionelle policy påvirkede de øvrige konkurrenter, herunder Danmarks Radios TV-Avisen.

I den følgende analyse af TV2's Nyhederne og programmets udvikling gennem 1990'erne skal det belyses, hvordan og hvorfor dette krav om nærhed satte sig igennem i nyhedsjournalistikken, herunder hvordan det viste sig i forhold til emnevalg, fortællestruktur, valg af kilder m.m. Endvidere sættes TV2's prioritering af nærhed i sammenhæng med tendensen til populisme i Nyhederne, og endelig sættes Nyhedernes succes i 1990'erne i relation til en generel forandring af forholdet mellem hovedstad og provins i det danske samfund, herunder den

---

Institut for film- og medievidenskab, Københavns universitet, Njalsgade 80, DK-2300 København S, stig@hum.ku.dk

måde hvorpå hovedstad og provins tematiseres i diskurser om moderniteten.

Monopolbruddet

“Fiasko”. “Tumultagtig og uprofessionel”.² Det skortede ikke på knubbete ord, da TV2 ved sit tiårs jubilæum selv skulle afsige dom over Nyhedernes første forsøg på at lave anderledes nyheder ved premieren den 1. oktober 1988. Det var ganske rigtigt en noget anderledes nyhedsudsendelse, som TV2 præsenterede for danskerne ved monopolbruddet: i et 40 minutters langt nyhedsprogram kom store og små nyheder i en noget tilfældig rækkefølge, og det var iblandet stof, der kun havde ringe eller slet ingen nyhedsværdi: madopskrifter, reportager om pudsige folk og hændelser rundt omkring i landet m.m.

Anmeldelserne og omtalen i dagbladene umiddelbart efter premieren i 1988 var dog ikke så skeptiske; tværtimod var kommentarerne overvejende positive. Under overskriften “Lutter ros til Samuel Rachlin (nyhedsværten)” mente *Berlingske Tidende* på baggrund af en seerrundspørge, at “nyhedsudsendelsen i TV2 kom godt fra start” (2.10.1988). Når Nyhederne trods et ujævnt produkt fik hæderlig omtale skyldtes det ikke mindst, at der var stor velvilje over for TV2 og en udbredt forventning om, at Nyhederne netop skulle være anderledes end TV-Avisen. At være forskellig var et mål i sig selv. TV2-direktør Jørgen Schleimanns stærkt optimistiske beslutning om at programsætte Nyhederne klokken 19:30 i direkte konkurrence med TV-Avisen kan tilsvarende ses som et udslag af den politiske opbakning, som TV2 generelt havde ved monopolbruddet. Nyhederne blev ikke mindst vurderet af den politiske højrefløj som et vigtigt middel til at få brudt, hvad man anså for DR's socialdemokratiske dominans i ærtermedierne.

Var både forventningerne til og velviljen over for TV2's nyhedsformidling udbredte og høje, var de konkrete forestillinger om, hvad programindholdet skulle bestå af, ganske diffuse og famlende. Det gjaldt også TV2's egne planer. Da TV2 begyndte at samle sin nyhedsredaktion i efteråret 1987, udgjorde DR's TV-Avisen det altoverskygende erfaringsgrundlag for at lave TV-nyhedsformidling i Danmark. Forsøgene med lokal-tv i midtfirserne havde kun givet få erfaringer med nyhedsformidling (Hjarvard & Søndergaard, 1988), hvorfor TV-Avisen og enkelte udlandske forbilleder var det udgangspunkt, man måtte tage afsæt i. Som følge af forventningen om at være anderledes blev TV-Avisen dog langt mere et modbillede end et forbillede. Ulla Terkelsen, der var den første nyhedschef på TV2, har givet følgende karakteristik af det første koncept for Nyhederne:

Der var meningen, at den skulle være anderledes end Danmarks Radios på den måde, at den skulle have sådan noget mere folkenært stof, altså den skulle være mindre officiel [...], og så skulle den have meget stor forskel i længde, altså der skulle være en masse temposkift i løbet af udsendelsen, og så skulle den bære præg af, at den ikke var lavet i en metropol, men var lavet i en anden by end København, og så skulle den være længere, og så skulle den ligge klokken halv otte ligesom TV-Avisen.³

Nyhedernes første koncept holdt kun i 3 måneder. Det umiddelbare problem var udsendelsestidspunktet, der forhindrede TV2 i at opnå ordentlige seertal på Nyhederne. Lave seertal til Nyhederne var ikke kun et problem for nyhedsredaktionen, men en tikkende bombe under TV2's økonomi. Nyhederne var seerlokomotivet, der skulle skaffe kunder til reklameblokkene rundt om nyhedsudsendelsen. Efter nogle måneder med midelmådige seertal opgav Jørgen Schleimann den direkte konfrontation på tv-nyheder, og fra januar 1989 udkom Nyhederne klokken 19 i en kortere og ændret form. Omend udsendelsestidspunktet havde været den primære årsag til Nyhedernes halvsloje start, hvad angår seertal, udgjorde også den noget ujævne form og indhold et problem. Nyhederne havde været for anderledes i forhold til nyhedsgenren krav og dermed også for anderledes i forhold til de forventninger, som publikum nærrede til et nyhedsprogram. Jens Gaardbo, der var med fra begyndelsen som journalist på Nyhederne, peger netop på dette genreproblem ved TV2's første nyhedskoncept:

Der er grænser for hvor meget du kan forandre et rugbrød, før det pludselig ikke er et rugbrød mere. Der er også grænser for, hvor meget du kan forandre en nyhedsudsendelse, før det pludselig ikke er en nyhedsudsendelse mere. Og seeren har en meget, meget fin underbevidsthed om, hvornår de ser nyheder, og hvornår de ikke gør det. Hvornår de ser væsentlighed, og hvornår de bare bliver underholdt. Så man kan sige, vi fandt ret hurtigt ud af, at produktet var en taber.⁴

De første erfaringer med Nyhederne bekræftede, at nyheder er en konservativ genre: forandringer bør ske evolutionært. Det efterfølgende koncept gav Nyhederne en strammere profil: udsendelsen blev kortere og var mere koncentreret om det rent nyhedsmæssige. Men en række af de grundlæggende kendetegn ved det første format: det folkelige, det tempofyldte og modviljen mod metropolen, vedblev at spille en betydelig rolle for Nyhedernes identitet og blev afgørende for den succes, som programmet hurtigt opnåede. Da først begyndervanskelighederne var lagt bag sig, lykkedes det på få år Nyhederne at etablere sig som landets mest sete tv-nyhedsprogram, og TV-Avisen blev relegeret til en permanent andenplads. Uden overdrivelse må det konstateres, at Nyhederne blev 1990'ernes største succes i de elektroniske medier. Programmet udviklede sig fra at være en "oprørsrsk opkomling" til at blive markedsleder og var i høj grad med til at sætte præmisserne for den udvikling, der kendetegnede tv-nyhedsformidlingen som helhed i 1990'erne. En nærmere analyse af TV2's nyhedsformidling – dens form og indhold – kan derfor både bidrage til at forstå, hvorfor programmet blev en succes, og til at belyse nogle generelle udviklingstræk ved tv-nyhedsformidlingen i et konkurrencepræget miljø.

Det "omvendte OBS"

Den form for nyhedsformidling, som Nyhederne blev eksponent for i 1990'erne, var præget af kravet om *nærhed* i nyhedsformidlingen. Nærhed hører til et af de klassiske nyhedskriterier (Mejlby, 1996), og prioriteringen af nærhed var derfor ikke i sig selv nogen nyskabelse. Det nye bestod i den vægt, som kravet om nærhed blev tillagt, og den udvidede anvendelse af nærhedsbegrebet. Nærhedsdimensionen var ikke blot et vigtigt element i udvælgelsen af nyhedshistorier, men blev også central i den journalistiske vinkling og fortælling af historien. Nærheden blev opdyrket både i forhold til *indhold* (emnet skulle være erfaringsnært og kulturelt tæt på modta-

geren) og i forhold til *fortællingen* (journalist og studievært skulle gennem præsentationen af stoffet bringe sig selv tæt på modtageren og bringe modtageren tæt på stoffet).

Prioriteringen af nærhed lå i tråd med en særlig fortolkning af den kommunikative relation mellem tv-station og seer. TV2 ønskede at distancere sig fra den type nyhedsformidling, der formidlede *fra* de store samfundsinstitutioner *til* borgerne. I stedet arbejdede man ud fra et “nedefra”-synspunkt, hvor man så sig i rollen som den, der formidlede på borgerens vegne *til* samfundet, d.v.s. gav folket røst. Denne folkenære “nedefra”-synsvinkel var en måde, hvorpå man kunne iscenesætte sig selv som repræsentant for seerne over for systemet, hvilket i en konkurrence om seerne har indlysende fordele. Samtidig var det en måde, der tillod TV2 at distancere sig fra DR og fremstille sig selv som folkets repræsentant, hvor DR blev fortolket som det officielle Danmarks – systemets – repræsentant. “Nedefra”-synspunktet er på TV2 blevet kaldt den “omvendte OBS”, og Jens Gaardbo vurderede i 1998, at denne særlige forståelse af nyhedsformidlingens opgave fortsat udgjorde den vigtigste forskel mellem Nyhederne og TV-Avisen, også selvom DR havde bevæget sig et betydeligt stykke i samme retning som TV2:

Jeg synes stadigvæk, at TV-Avisen ikke kan rive sig løs fra at tilhøre etableringen, Kongens Nytorv, Det Kongelige Teater, og hvad der nu er af statsdrevne selvforståelser i det her land. De laver det, vi kalder OBS-Fjernsyn, Oplysning til Borgerne om Samfundet. Vi laver det modsatte: vi laver Oplysning til Samfundet om Borgerne. Så det er det “omvendte OBS”, som jeg synes stadigvæk gør den største forskel.⁵

Denne fortolkning af nærhedsbegrebet blev imidlertid ikke opfundet på TV2, men har klare forbindelseslinier til nogle tidligere tendenser i såvel den trykte presse som på TV-Avisen før monopolbruddet. I midten af 1980’erne vandt forestillingen om *konsekvensjournalistik* øget indpas på TV-Avisen. Idéen bag dette begreb var, at journalistikken i højere grad skulle vise konsekvenserne af de politiske beslutninger fremfor at fokusere ensidigt på selve den politiske beslutningsproces og det politiske magtspil. Ved at vise konsekvenserne af politiske handlinger kunne man både gøre det politiske stof mere forståeligt og vedkommende og tage afsæt i de erfaringer og interesser, som det enkelte individ havde. Et særligt element i konsekvens-

journalistikken var brugen af såkaldte konsekvens eksperter. Disse var almindelige mennesker, der i kraft af deres involvering i en konkret sag, var en slags hverdagslivets eksperter inden for det pågældende felt. I modsætning til de traditionelle eksperter, der typisk generaliserede og anskuede forholdene ud fra et systemperspektiv, kunne konsekvens eksperterne anskueliggøre og levendegøre de politiske konsekvenser ud fra hverdagslivets individuelle perspektiv. Konsekvensjournalistikken nåede at blive ophøjet til redaktionel policy i midtårerne under daværende programchef Lasse Jensens ledelse. I “TVA håndbogen” fra 1987, der lancerede “Projekt Nyt Ansigt 87” som led i DR’s forberedelse til monopolbruddet, skrev Lasse Jensen således om TVA’s værdigrundlag:

TVAs væsentligste værdigrundlag er ønsket om at beskrive livsvilkår, ønsket om at beskrive handlinger, processer og begivenheder, som direkte eller indirekte har indflydelse på menneskers livsvilkår.

TVA ønsker som led i denne proces at beskrive handlinger, beslutninger, beslutningsprocesser og beslutningstagere og endnu vigtigere: Vi ønsker at lægge vægt på mennesker – de mennesker, der føler konsekvenserne af beslutningerne, de såkaldte “konsekvens eksperter”.⁶

Konsekvensjournalistikken – og specielt brugen af konsekvens eksperter – blev dog ikke ført ud i livet på DR i større omfang under monopolet, men vandt først delvist indpas fra midten af 1990’erne under indtryk af den skærpede konkurrence. Uenighed i DR’s ledelse og problemer med ledelse af den journalistiske produktion bidrog til at bremse konsekvensjournalistikken i DR (Hjarvard, 1999a).

Det blev således TV2, der lige fra begyndelsen kunne profilere sig på kravet om nærhed. Nærhedsdimensionen var ikke blot et element i den første oprørskhed rettet mod den gamle, officielle monopolstation. Også efter at Nyhederne havde konsolideret sin position som markedsleder på tv-nyhedsformidling i Danmark, vedblev man at holde fast i nærhedsperspektivet som det bærende og fortsatte med at udvikle sin profil med afsæt i dette. I en intern bog “TV2 Nyhederne ...om lidt” fra 1997 gav Jens Gaardbo som nytiltrådt nyhedschef en karakteristik af de særlige værdier ved TV2’s Nyhederne, hvoraf det klart fremgår, at den folkelige, individuelle og “nedefra” synsvinkel er dominerende. Han udpegede følgende værdier:

- Væsentlighed og Nærhed
- Vi tager udgangspunkt i individet
- Vi laver det modsatte af OBS-fjernsyn
- Vi stræber efter den skæve og overraskende vinkel
- Vi er danskerens (og ikke myndighedernes) nyhedsmedie⁷

Man bemærker, at væsentlighed og nærhed nævnes på lige fod, og af fem "pinde" er de fire udelukkende fokuseret på værdier, der fremhæver Nyhederne som værende i opposition til en officiel systemtankegang: individet, danskeren, det modsatte OBS og den overraskende vinkel er omdrejningspunkter for TV2.

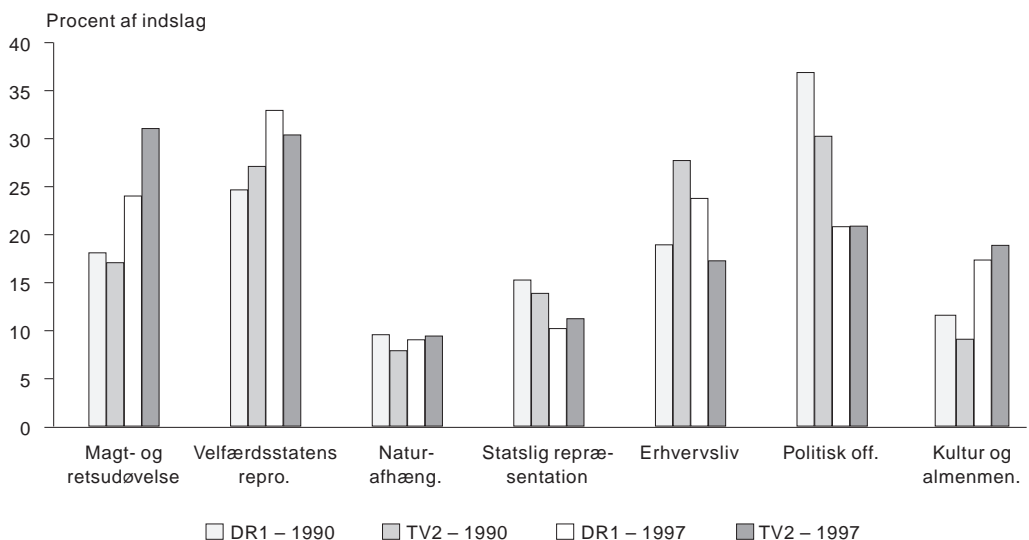
Blød politik og underholdning

Går man ind i en nærmere analyse af TV2's nyhedsformidling⁸, viser det sig, at denne redaktionelle policy, hvor nærhed prioriteres meget højt, også i praksis har sat sine spor i nyhedsindslagenes form og indhold. Ser man på, hvilke emner der typisk behandles i Nyhederne, viser det sig, at der både er en forskel til TV-Avisens udvælgelse af emner, og en udvikling på Nyhederne op gennem 1990'erne. I figur 1 skelnes der mellem 7 forskellige emneområder: "magt- og retsudøvelse" (politiarbejde, krimi-

nalitet, retsvæsen, militær m.m.), "velfærdsstatens reproduktion" (uddannelse, bistand og sundhed, forvaltning og skat m.m.), "naturafhængighed" (natur, miljø, økologi), "statslig repræsentation og handle" (diplomati, forhandling, international konflikt m.m.), "erhvervsliv" (industri, landbrug, arbejdsmarked m.m.), "politisk offentlighed" (valg-handlinger, politiske aktører, menneskerettigheder m.m.) og "kultur og almenmenneskelige emner" (kunst, massekultur, religion, almenmenneskelige forhold m.m.).

Som det fremgår, har TV2 lagt øget vægt på emner om "magt- og retsudøvelse" i 1997 sammenlignet med 1990. DR1 har også opprioriteret dette emne, men ikke i samme grad. Begge stationer har opprioriteret emner om "velfærdsstatens reproduktion" og "kultur og almenmenneskelige forhold", hvorimod emner, der snævert knytter sig til den politiske offentligheds anliggender, er blevet nedprioriteret. DR1 har øget andelen af stof om "erhvervsliv", hvorimod TV2 har reduceret sin andel om dette emne. Som helhed peger analysen på, at både DR1 og TV2 har opprioriteret "blødere" politiske emner (om f.eks. social- og sundhedsområdet) og mere underholdende stof (om f.eks. kriminalitet og massekultur). Sammenligner man DR1's og TV2's prioriteringer i 1990'erne med TV-Avisens prioritering i 1970'erne og 1980'erne, viser det sig, at denne udvikling henimod mere "bløde" politiske emner og decideret underholdende stof er endnu

Figur 1. Emnemæssig fordeling. TV-Avisen og Nyhederne

Table 1. *Indlands- og udlandsstof i tv-nyheder (procent af antal indslag)*

	Indland	Udland	Ind- og Udland
DR1 – 1974	54,0	32,8	13,1
DR1 – 1984	55,1	35,9	9,0
DR1 – 1990	47,4	40,0	12,3
DR1 – 1997	55,7	32,3	12,0
TV2 – 1990	49,4	35,2	15,1
TV2 – 1997	59,1	29,1	11,8
TV3 – 1997	60,0	31,8	8,2
DR2 – 1997	51,0	38,8	10,1

Anm: Nyheder i morgen-tv er ikke medregnet. Da et enkelt nyhedsindslag kan omhandle både danske og udenlandske anliggender, er sådanne indslag rubriceret i kategorien "Ind- og Udland".

mere tydelig. Samtidig viser det sig, at den kommercielle station TV3 er gået endnu videre i denne retning. (Se endvidere Hjarvard (1999a)).

Den emnemæssige udvikling afspejler, at man har prioriteret at behandle stof, der enten i emne eller fremstilling er nærmere modtageren end det mere traditionelle politiske stof. Den samme tendens viser sig, hvis man ser på forholdet mellem ind- og udlandsstof. Som det fremgår af *table 1*, har der på både DR1 og TV2 været en betydelig opprioritering af indlandsstof fra 1990 til 1997. Nedprioriteringen af udlandsstoffet skal umiddelbart ses på baggrund af de betydelige forandringer i Østeuropa, der optog nyhedsdagsordenen i 1990, men som ikke siden har påkaldt sig samme interesse. Men også sammenlignet med DR's prioritering af udlandsstoffet tidligere, i 1974 og 1984, repræsenterer TV2's udvikling i 1990'erne en vis nedprioritering af udlandsstoffet. Af tabellen fremgår det endvidere, at DR2 i 1997 relativt betragtet havde den mindste dækning af rent indlandsstof, hvorimod TV3 havde den største dækning af rene indlandsnyheder. Der synes således at gøre sig det forhold gældende, at jo mere kommerciel en tv-station er, desto mindre vil den prioritere udlandsstoffet.

Tendensen til at nedprioritere udlandsstoffet bliver endnu tydeligere, hvis man ser på indslagernes varighed og placering i nyhedsudsendelsen. Fra 1990 til 1997 er der sket en mindre udvidelse af den gennemsnitlige varighed af indlandsindslag i Nyhederne: fra en gennemsnitlig varighed på 88,6 sekunder i 1990 til 125,8 i 1997. Denne udvidelse har ikke smittet af på udlandsstoffet. Udlandsindslag har samme varighed i 1990 og 1997 (henholdsvis 99,3 og 98,3 sekunder). I *table 2* er placeringen af indlands- og udlandsnyheder belyst ved at se på den relative fordeling af disse i hovednyhedsudsendelsens første del (blandt de 3 første indslag), den midterste del (blandt indslag nr. 4-9) og sidst i udsendelsen (blandt indslag nr. 10 til slut). Der viser sig en klar tendens til, at udlandsindslag prioriteres lavere på såvel DR1 og TV2, i den forstand at de ikke er blandt de tophistorier, som nyhedsudsendelserne åbner på. I 1984 var det ganske anderledes; her fandtes historier om udenlandske emner (kategorierne "udland" og "ind- og udland" til sammen) oftere i begyndelsen af TV-avisen end de rene indlandshistorier. Som helhed kan man altså konkludere, at udlandsstoffet har fået vanskeligere vilkår i en situation, hvor krav om nærhed i emne og fremstilling får en afgørende betydning.

Table 2. *Placering af ind- og udlandsindslag i tv-nyheder i DR1 i 1984 og 1997 og i TV2 i 1997. Kun hovednyhedsudsendelser (procent af antal indslag; lodret procent)*

	DR1 1984			DR1 1997			TV2 1997		
	Først (1-3)	Midt (4-9)	Sidst (10-)	Først (1-3)	Midt (4-9)	Sidst (10-)	Først (1-3)	Midt (4-9)	Sidst (10-)
Indland	46,6	56,5	68,9	70,2	49,8	44,8	73,0	48,9	60,0
Udland	40,8	35,5	26,7	13,5	38,1	41,4	15,3	37,7	32,0
Ind- og udland	12,6	8,1	4,4	16,3	12,1	13,8	11,7	13,4	8,0

Medieegnede nyheder

TV-Avisen var lige siden sin begyndelse blevet kritiseret for at producere tv-nyheder, der ikke udnyttede mediets muligheder. Ved premieren i 1965 blev den ligefrem beskyldt for at "være mod skærmens natur" (Prehn, 1980). Når TV-Avisen ofte prioriterede "talende jakkesæt" som formidlingsform, hang det bl. a. sammen med en bevidst redaktionel politik om at prioritere det journalistisk væsentlige over hensynet til fremstillighed. Således skitserede den første chef for TV-Aktualitetsafdelingen Hans-Jørgen Jensen TV-Avisens redaktionelle målsætning på denne måde:

Fra TV-Avisens start har afdelingens medarbejdere og ledelse set det som en hovedopgave at orientere om den politiske proces – såvel nationalt som internationalt – og om de økonomiske vilkårs omskiftelighed. Vi har fundet, at skildringen af disse spørgsmål levede op til væsentlighedskriteriet. [...] Denne orientering har vi søgt gennemført uden at lade os tyrannisere af kravet om levende billeder. Det har fra starten været en forudsætning, at det journalistisk dækkende og relevante måtte gå forud for kravet om billeddækning. (Jensen, 1973).

Selvom DR's tv-journalistik udviklede og fornyede sig ganske betydeligt – også før konkurrencen indtrådte – og bl.a. lærte at udnytte mediet bedre i fortælle-mæssig henseende, blev det et led i TV2's profilering over for DR, at man i højere grad prioriterede at udnytte mediets egenskaber. Og mediets egenskaber blev i TV2's udlægning forstået i forlængelse af kravet om nærhed til seeren: Mediet var bedre egnet til at formidle spændende oplevelser end til at informere om komplicerede samfundsforhold. Ulla Terkelsen gav i 1991 følgende karakteristik af TV2-Nyhedernes prioritering:

Der er nogle begivenheder, som egner sig bedre til at blive registreret som tv-nyheder end andre. Vi valgte at satse på billedrige oplevelshistorier fremfor det dér revisor-fjernsyn med en masse tal og tunge emner fra kommuner og amter, som slet ikke er til at forklare i fjernsynet alligevel. [...] DR har i årene som monopol følt en stor forpligtelse til at tage sig grundigt af det politisk-økonomiske stof. Den har vi ikke, og nyheder fra de områder skal være virkelig vigtige for at komme med hos os.⁹

Nu er det næppe meningsfyldt at påstå, at tv-mediets "essens" er underholdning snarere end oplys-

ning; men det blev en vigtig selvforståelse for TV2's journalistik, at det medieegnede samtidig var det nære, oplevelsesrige og overraskende, kort sagt underholdende. På denne måde blev det tilsyneladende neutrale og indlysende rigtige krav om en bedre udnyttelse af mediets egenskaber til en løftestang for at tillade mere underholdende stof og at forholde sig mere afslappet til væsentlighedskriteriet. Ikke kun formidlingen af journalistiske emner skulle udnytte mediets egenskaber; selve udvælgelsen af nyheder måtte tage afsæt i mediets egenskaber. Det betød, at nyheder og emner, der var vanskelige at formidle på en levende måde, fik vanskeligere ved at komme igennem det redaktionelle nåleløje. Som påvist i den kvantitative analyse afspejlede denne policy sig i en ændret emnemæssig sammensætning af Nyhederne. Som den følgende kvalitative analyse skal vise, bidrog TV2's prioritering af det medieegnede også til at flytte grænserne for, hvad man fremstillingsmæssigt kunne tillade sig i formidlingen af nyheder i tv.

TV2 opprioriterede kriminalstoffet gennem 1990'erne både i Nyhederne og ved at satse på faktuelle kriminalmagasiner som "Station 2". Også TV-Avisen gav efter monopolbruddet mere plads til nyheder om kriminalitet, men forholdt sig mere ambivalent til stofområdet. På den ene side bragte TV-avisen mere kriminalstof, da det var populært og underholdende stof; på den anden side var man ikke indstillet på at udnytte stofområdets egenskaber til underholdning, hvorfor man ofte gav kriminalstoffet en mere nødtørførtig behandling formidlet i en saglig-faktuel form. TV2 var derimod mere åben over for at udnytte netop de kvaliteter ved kriminalstoffet, der kunne gøre det underholdende. Et eksempel fra Nyhedernes hovedudsendelse den 4. november 1997 kan belyse, hvordan TV2 aktivt har prøvet at udnytte dette stofs potentiale for underholdning. Indslaget er gengivet i sin helhed i *appendix 1*.

Indslaget med overskriften "bandevold" omhandler politiets arrestation af fem mænd i Aarhus. Disse er sigtet for voldsforbrydelser (drabsforsøg, gadekampe m.m.), der fandt sted uden for Vestre Landsret ved domfældelsen af den mand, der myrdede bokseren Racheed Lawal. Indslaget er ganske langt, mere end 3 ½ minutter, og det falder i to dele: en kortere faktuel del formidlet af studieværten og en længere del formidlet af en journalist. I den første del formidler speaken nyhedsaspektet: den aktuelle arrestation og begrundelserne herfor. På billedsiden vises de tumultagtige gadekampe fra nogle uger tidligere, og disse billeder fungerer tematisk og emotionelt som en slags forsmag på eller optakt til den

efterfølgende karakteristik af de arresterede, der angiveligt er kendt for "vold og ballade". Anden og længste del rummer et portræt af den ACAP-gruppe, de arresterede personer tilhører. Portrættet formidles dels gennem en række interviews med politifolk og en leder af den bokseklub, hvor Racheed Lawal holdt til, og dels gennem journalisten "jagt" på ACAP-gruppens medlemmer om natten i det aarhusianske natteliv.

Journalistens forsøg på at finde ACAP-gruppen i det aarhusianske natteliv giver mulighed for at formidle en stemningsmættet atmosfære præget af både løsslupenhed og fare. Billede og speak formidler et natteliv, hvor mange morer sig, men som samtidig rummer en trussel om vold og ballade fra ACAP's side. Under sit forsøg på at få kontakt med ACAP-gruppen, bliver journalisten selv udsat for trusler fra nogle af dens medlemmer på et diskotek, hvilket umuliggør et interview. Derfor ser man i indslaget alene ACAP-gruppens medlemmer på nogle videooptagelser, hvor de forlader et diskotek midt om natten. Disse billeder har karakter af skjulte optagelser, hvad der understreger indslaget præget af afslørende journalistik.

Scenesættelsen af journalisten som aktivt opsøgende understreges også af brugen af dramatisk nutid i fortællingen om mødet med ACAP-gruppen ("Vi spørger, om vi må tale med dem, men de truer os øjeblikkeligt til at forlade stedet. Senere går..."). ACAP-gruppen opsøges også om dagen på et tilholdssted, et befæstet klubhus, der imidlertid er forladt. I begge tilfælde gives der et indtryk af, at journalisten gennem sin aktive research har afdækket noget væsentligt; men ret beset er det eneste, der formidles gennem disse besøg i nattelivet og klubhuset nogle uklare silhuetter af nogle yngre mennesker og billedet af en aflåst dør. Scenesættelsen af journalisten som den aktive undersøgende reporter tjener således ikke formidlingen af ny og ukendt information om ACAP-gruppen. Derimod bidrager den til dramatiseringen af indslaget og dermed en forøgelse af dets underholdningsværdi.

De forskellige interviewede personer bruges først og fremmest til at fremhæve ACAP-gruppens voldelige og kriminelle karakter. Det er hovedindholdet i begge politikfolks udtalelser og i journalistens egen speak. Udtalelsen fra formanden for den bokseklub, som Racheed Lawal var medlem af, lægger op til et lidt bredere socialt portræt af ACAP-gruppens medlemmer: deres tilknytning til boksemiljøet. Men dette aspekt udvikles ikke mere; i stedet afslutter journalisten sit indslag med at belyse nogle familiemæssige forbindelseslinier i det kriminelle miljø. Der tegnes således kun i ringe grad

et socialt portræt af ACAP-gruppen, og i stedet fokuseres der på gruppens kriminelle profil: type af tidligere kriminelle handlinger, tilknytning til andre kriminelle miljøer m.m. På denne måde overtager journalisten en politimæssig diskurs om opklaringsarbejde, hvilket falder i tråd med journalistens iscenesættelse af sig selv som "opdager" i det aarhusianske natteliv.

Indslaget betjener sig tillige af en række virkemidler, som tidligere kun blev anvendt meget sjældent i tv-nyhedsformidling. Der anvendes musik fra den britiske gruppe "The 4-skins", fra hvis sang "ACAP" ("All Cops Are Bastards") den aarhusianske kriminelle gruppe har sit navn fra. Der bruges ultra close-up og flere skæve kameravinkler (væltede, frøperspektiv), og der anvendes subjektivt kamera et par gange (fra hurtigt accelererende bil set indefra og fra bil med skjulte optagelser). Der bruges tillige billedmanipulation til digitalt at udviske ansigterne på gruppens medlemmer og animerede cirkler til at udpege bestemte medlemmer. Gennem disse lån af virkemidler fra andre genrer får nyhedshistorien mulighed for at få nye betydningslag, og der skabes mulighed for en større grad af involvering og underholdning af seeren. Indslaget er et eksempel på, at hensynet til dramatisk fremstilling er blevet opprioriteret på bekostning af hensynet til væsentlighed. Gennem en udfoldet brug af forskellige fortælle-mæssige greb gøres stoffet nærværende og spændende, men indslaget er ikke synderlig informativt. Sammenligner man TV2's indslag med DR's indslag om samme nyhed samme aften, kan man se, at der på kortere tid med anvendelse af færre ressourcer til research kan formidles samme information. Til gengæld rummer TV-Avisens version ikke tilnærmelsesvis de samme spændingsmomenter. Hvor TV-Avisen ikke mindst tidligere lagde en betydelig vægt på, at kriminalstof skulle formidles på en nøgtern og sober måde, har Nyhederne i højere grad satset på at udnytte stoffets egenskaber til dramatisering. Denne prioritering afspejler sig også i samarbejdet mellem Nyhederne og kriminalmagasinet "Station 2", der begge produceres af den samme afdeling.

Dramatiseringen af stoffet har et underholdningsformål, men den er ikke uden konsekvenser for den journalistiske vinkel. Indslaget har ikke blot ringe informationsværdi, men dramatiseringen fører journalisten til meget entydigt at overtage politiets synsvinkel på emnet: journalisten bistår politiet som hjælpe-opdager og overtager politiets diskurs om kriminalitet. Andre diskurser, der eksempelvis forsøger at sætte kriminalitet ind i en social sammenhæng eller er kritisk over for politiets arbejde, vi-

ger for politiets synsvinkel på sagen. Denne tendens til at journalisten overtager et politimæssigt perspektiv på kriminalitet og gennem den journalistiske virksomhed ligefrem assisterer politiet i dets arbejde er blevet ganske fremherskende i tv-stationernes kriminaljournalistik og befordres af det nære samarbejde mellem politi og journalister i produktionen af journalistiske kriminalmagasiner.

TV2's mere helhjertede forsøg på at bruge kriminalstoffet i underholdningsøjemed i Nyhederne har dog ikke ført til en udbredt brug af billeder med grov vold eller udpenslede følelsesmæssige reaktioner. Der er snarere tale om, at man gennem en øget og bevidst brug af tv-mediets dramaturgiske virkemidler har formået at udnytte den umiddelbare pirring, der ligger i kriminalstoffet. På TV2 er man selv opmærksom på, at udnyttelsen af kriminalstoffets kvaliteter ikke altid er i overensstemmelse med væsentlighedskriteriet. Nyhedschef Jens Gaardbo siger således:

Man kan ud fra det klassiske krav om væsentlighed diskutere, om der er grund til at bringe så meget kriminalstof. Der er jo tale om ting, der sker hele tiden. Ligesom regnvejr. Og man kan som journalist ikke bortforklare, at der er tale om en fascination af stoffets drama [...] Men det kan, når det er bedst, give portrætter af tilværelsen, som er væsentlige – og ikke kun iøjnefaldende.¹⁰

Intentionen om i højere grad at udnytte tv-mediets egenskaber i nyhedsformidlingen har haft to sider. På den ene side har henvisningen til tv-mediets "natur", forstået som et medium, der primært er egnet til oplevelses- og underholdningsforsyning, siden monopolbruddet været anvendt til at legitimere en svækkelse af væsentlighedskriteriet, såvel af TV2 som af andre kanaler. På den anden side har argumentet også i praksis ført til – og ikke mindst i TV2's tilfælde – at man aktivt har udforsket mediets udtryksmuligheder med henblik på at fortælle nyhedshistorier på en mere interessevækkende og "nær" måde, hvorved man har gjort både væsentlige og uvæsentlige emner mere vedkommende for seerne.

Dynamisering og soundbite-journalistik

TV2's prioritering af det folkelige og nære betød ikke, at Nyhederne blev præget af provinsiel sindighed eller gammelmodig fremtoning. Det var et særkende ved TV2, at man på én og samme tid ville være mere folkelige og mere moderne end DR. Over for DR's københavneri fremhævede man sin

forankring i provinsen, men over for DR's traditionelle udtryksform i TV-Avisen arbejdede man på at skabe et mere moderne og dynamisk image. Ulla Terkelsen har selv fremhævet, at Nyhedernes højere tempo, brug af fast ankerperson i et åbent og arbejdende redaktionslandskab, "om-lidt-teasere" undervejs i programmet m.m. var "meget amerikansk" (Terkelsen, 1989: 42). Ved at låne udtryksformer fra et amerikansk og kommercielt tv-miljø formåede man at markere sig som yngre og mere moderne end det gamle monopol.

Den mere dynamiske udtryksform viste sig ikke mindst i indslagslængde og klipperytme. Hvor TV-Avisens i 1984 i gennemsnit brugte ca. 3 minutter på et indslag, brugte Nyhederne i gennemsnit kun 2 minutter på et indslag (i 1990 og 1997). TV-Avisen reducerede successivt indslagslængden og var i 1997 nede på samme niveau som TV2, d.v.s. ca. 2 minutter til hvert indslag i hovednyhedsudsendelsen. Hvor man på TV-Avisen klippede lidt under 5 gange i minuttet i 1984, klippede man ca. 8 gange i minuttet på Nyhederne i 1990. I 1997 havde TV2 øget klipperytmen en anelse til ca. 9 gange i minuttet, og DR havde fulgt efter og arbejdede med stort set samme klippetempo.

Den kortere indslagslængde og hurtigere klipperytme afspejlede samtidig, at tv-teknikken var blevet nemmere og hurtigere at arbejde med. Den mere dynamiske nyhedsform var således muliggjort af en række tekniske forbedringer, men konkurrencen på tv-nyheder bidrog til, at teknikken blev brugt til en sådan tempoopskruning. Det hurtigere tempo fik indflydelse på det journalistiske indhold på flere måder. Den reducerede indslagslængde indebar en ringere mulighed for at bringe baggrund om nyhedsstoffet. Omend tv-journalisterne også var blevet bedre til at fortælle historie på en effektiv måde, kan der alt andet lige fortælles mindre på kortere tid. Den forbedrede teknik blev således ikke taget i anvendelse i Nyhederne til at udvikle længerevarende fortælleforløb.

Det øgede tempo i nyhedsformidlingen blev ligeledes fremmet af det øgede antal nyhedsprogrammer i løbet af dagen. Hvor der før monopolbruddet var én hovednyhedsudsendelse og undertiden en sen nyhedsoversigt, har tv-konkurrencen ført til mange nyhedsudsendelser i løbet af dagen. TV2 har været drivende i denne udvikling, hvor ikke mindst nyhedsoversigterne hver halve time i "Go' Morgen Danmark" (siden december 1996) har skabt et større flow af tv-nyheder fra tidlig morgen til sen aften. Med et større antal nyhedsudsendelser får den enkelte udsendelse i højere grad til opgave at levere *opdatering* af nyhedsbilledet i forhold til den fore-

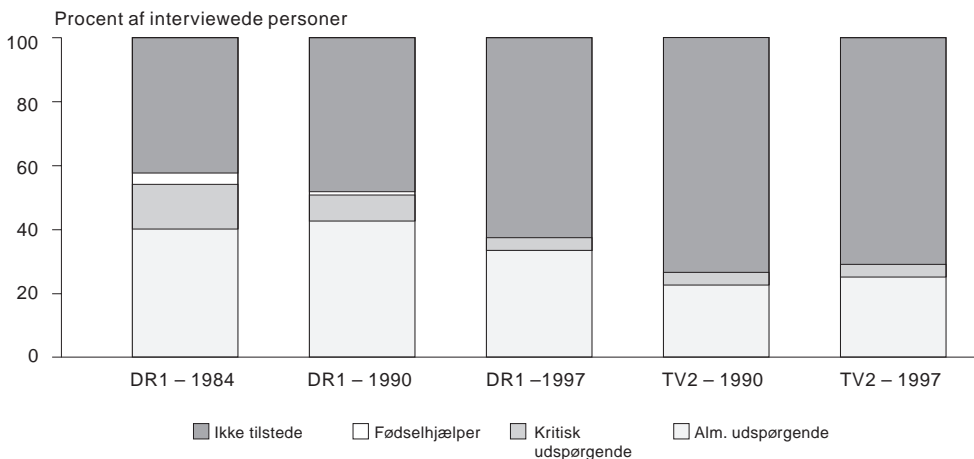
gående udsendelse. Tilsvarende lægges der generelt mindre vægt på den bredere *sammenfatning* eller kontekstualisering af en nyhed.

En anden vigtig konsekvens af det øgede fortælletempo var forandringen af forholdet mellem optrædende kilder og journalister. Den enkelte kilde fik mindre taletid og blev udsat for en strammere redigering, og journalistens rolle over for kilden blev en anden. TV2 førte an i denne proces. Hvor den gennemsnitlige varighed af en kildes medvirken i TV-Avisen var 54,2 sekunder i 1984; 36,5 sekunder i 1990 og 36,5 sekunder i 1997, var den i Nyhederne 28,7 sekunder i 1990 og 25,7 sekunder i 1997. Samtidig øgedes antallet af optrædende kilder i indslag; hvor man tidligere havde nøjes med 1-2 personer, fik man gradvist 2-3 personer i gennemsnit til at udtale sig i det enkelte indslag. Som det

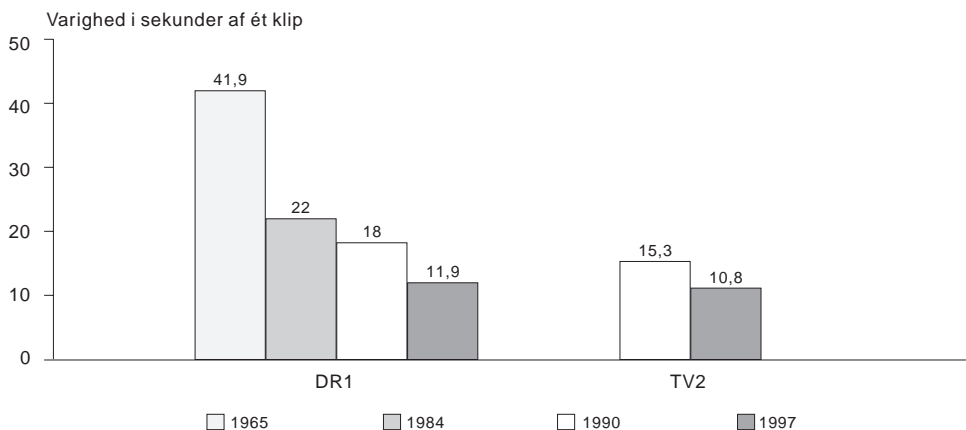
fremgår af *figur 2*, betød den kraftigere beskæring af kilders taletid, at journalisten klippede sig selv ud af interviewet. Hvor man i TV-Avisen tidligere havde journalisten med på lyd- og billedsiden som udspørger, når en kilde udtalte sig, var journalisten langt mindre hyppigt tilstede i interviewene i Nyhederne. I stedet indgik kildens forskellige udsagn i indslaget montage af forskellige enkeltelementer. Det fremgår ligeledes af *figur 2*, at journalistens kritiske udspørgen i selve billedet, hvorved der forstås en pågående udspørgen, der typisk har til hensigt at anfægte kildens udsagn, successivt er blevet mindre hyppigt forekommende i tv-journalistikken.

Den hyppigere klipning i selve kildens udtalelser, som TV2 også har været med til at fremme (*figur 3*), har bidraget til, at kilden mister kontrol over den kontekst, som vedkommendes udtalelser

Figur 2. Journalistens rolle over optrædende kilder. TV-Avisen og Nyhederne

Figur 3. Varigheden af klip ved optrædende kilder. TV-Avisen og Nyhederne

fremkommer i. Selvom et klip ikke er synonymt med en afbrydelse, idet der godt kan klippes billedmæssigt hen over en udtalelse, afspejler den øgede klipperytme, at det i stigende grad er journalisten, der monterer kildens korte enkeltudsagn, "sound-bites", sammen til en meningshelhed. Hvilke udtalelser, der bringes fra en kilde, herunder hvilken rækkefølge og sammenhæng, de bringes i, er i stigende grad et resultat af journalistens intervention. Journalistens redigering har typisk til formål at dynamisere og kondensere kildens fremtræden og udsagn, da disse er underordnet en større betydningssammenhæng: det samlede nyhedsindslags mening. Hvor tv-journalisten i monolets dage i højere grad så det som sin opgave at formidle udsagn fra andre institutioner og repræsentanter for disse, bruges udsagn fra disse i højere grad som et led i konstruktionen i journalistens eget udsagn: nyhedsindslaget. Udøvelsen af journalistens kritiske rolle er på denne måde gradvist flyttet fra interviewet i billedet (den kritiske udspørgen) til redigeringsrummet (den kritiske udvælgelse og sammenstilling). Lidt forenklet sagt, er journalistens rolle gået fra at være formidler af andres udtalelser til at være selvstændig redaktør af "sound-bites". En konsekvens af dette er bl.a., at professionelle kilder som f.eks. politikere, i stigende grad er begyndt at udforme deres udtalelser på en måde, så de rummer en række prægnante "soundbites" (Hjarvard, 1999b).

Populismens diskurs

Nyhedernes "omvendte OBS"-koncept, hvor man lagde vægt på at være det danske folks nyhedsmedium, var præget af TV2's geografiske struktur og tilhørsforhold. De mange regionale TV2-stationer og placeringen af hovedstationen i Odense på Fyn blev et sindbillede på oprøret mod københavneriet, hvor københavneriet både blev forstået i snæver forstand som konkurrenten DR's orientering mod hovedstaden og i videre forstand som det københavnske establishments dominans på samfundslivets scene.

Placeringen i provinsen var ikke kun symbolsk, men også i praktisk forstand med til at ændre på de redaktionelle prioriteringer. Redaktionssekretær Ilse Olsen, der var med fra TV2's begyndelse, siger således om betydningen af TV2's geografiske placering for den redaktionelle politik:

Den største forskel var, at vi gjorde op med de talende jakkesæt, at vi lod almindelige mennesker komme til orde i vores udsendelser, hvad

der både var af lyst og af nød, fordi at politikerne jo havde besluttet, at vi skulle ligge her i Odense, og det er jo langt fra magtens centrum, og det tvang os jo i et vist omfang til at gå og lave konsekvenser end de overordnede politiske beslutninger.¹¹

Det blev et led i Nyhedernes selvforståelse, at man gjorde oprør mod systemet, de "talende jakkesæt" i København, og man forstod sig selv – og iscenesatte sig selv – som nogen, der i langt højere grad havde pulsen på den almindelige danskers interesser. Som påvist andetsteds førte det undertiden til populisme i den politiske journalistik. Forståelsen af at være folkets repræsentant var ikke begrænset til nyhedsredaktionen, men blev bakket op af hele TV2-stationen selvstændigt. Lasse Jensen, der i en årrække var med i TV2-ledelsen og souschef på Nyhederne, peger på, at tendensen til populisme for TV2 Nyhedernes vedkommende ikke kun udsprang af forhold i nyhedsredaktionen, men af hele den organisationskultur, der prægede TV2:

Det, tror jeg, ligger i hele den dér TV2-ånd, altså: Vi er her, de er dér. Vi er i Odense, de er i København. Vi laver andre nyheder end dem i 2860 Søborg [DR/TV-Byen, SH]. Vi har næsten monopol på, eller patent på at vide, hvordan folket, det rigtige folk, tænker og gør.¹²

Begrebet populisme skal i denne sammenhæng forstås i politisk-diskursiv forstand, og begrebet må derfor ikke forveksles med en mere dagligdags forståelse af udtrykket som f.eks. en tendens til at udtrykke sig populært eller forenklet. Ved populisme forstås her en dikotom måde at betragte samfundet på, hvor man på den ene side har folket, "os", der opfattes som positivt og ledes af den praktiske, sunde fornuft, og på den anden side har systemet, "dem", der opfattes negativt og er styret af en bureaukratisk rationalitet, der i kraft af sin afsondrethed fra den virkelige verden ofte slår om i ufornuft. Hvor folket har fællesskabet og retten på sin side, har systemet staten og magten på side. Hvor folket består af konkrete individer og familier, består systemet af abstrakte institutioner. Geografisk befinder systemet sig i metropolen, hvorimod folket beboder provinsen. Set med populismens briller fører systemets "logik" til magtmisbrug, absurditeter, ressourcspild m.m., der kunne have været undgået, blot man havde lyttet mere til folket og ladet den sunde fornuft råde.

Tendensen til populisme i TV2's journalistik har vist sig i den hyppige brug af fortællekabelonen "folket" over for "systemet". Den viser sig i

historier om uigennemtænkte love, der rammer den menige dansker på helbred, arbejde og bolig, eller i historier om politikere, der laver rævekager eller er korrupperede og raver til sig på borgerens bekostning. Meget ofte bruges case-personer til at illustrere sådanne historier, hvor et almindelig menneske har en sag, der demonstrerer det urimelige eller moralsk forkastelige i "systemets" handlinger. En konsekvens af dette er bl.a., at politiske spørgsmål i mindre grad gøres til genstand for en politisk debat, men i stedet bliver til moralske spørgsmål. En skattereform kan således ende med at blive til et spørgsmål om, hvorvidt nogle enkelte kommer i klemme i systemet, fremfor at blive til en diskussion af værdierne fordeling i samfundet som helhed. Politiske valg og spørgsmål om magtens fordeling fortolkes i common-sense moralske kategorier om godt og ondt, om det er synd for de pågældende og tolkes om resultatet af enkeltpolitikeres fadæser og bureaukratiske overgreb snarere end at blive forstået som politiske valg.

Der kan selvfølgelig i konkrete tilfælde være tale om sager, hvor der er al mulig grund til at kritisere bestemte politikere og andre systemrepræsentanter for magtmisbrug, inkompetence o.s.v., ligesom skepsis over for magtens repræsentanter i det hele taget bør være et vigtigt element i enhver journalistik. Det er således ikke kritikken over for systemet, der er problemet i denne populisme, men derimod dens skabelon-agtige måde at begribe samfundet på. Skabelonen skygger bl.a. for, at der betydelige forskelle og konflikter mellem grupper i samfundet; forskelle og konflikter der gør det vanskeligt overhovedet at tale om "folket" som et enhedligt fænomen. Når denne fortælleskabelon har vundet stor indpas i TV2's journalistik skal det ses dels i lyset af den ovenstående selvforståelse af tv-stationen som folkets talerør fra provinsen, og dels som et resultat af TV2's kommercielle fundering, der gør det nødvendigt med en høj grad af seerappel i Nyhederne. Den populistiske skabelon er ikke kun velegnet til at fortælle en god nyheds-historie med entydige skurke og helte; den er også en måde, hvorpå tv-stationen kan iscenesætte sig selv som seerens repræsentant over for "systemet", hvad der har indlysende fordele i en konkurrencesituation.

TV2's populistiske diskurs har ikke været uden lighedspunkter med og forbindelseslinier til den nyliberale politiske strømning i Danmark. I den nyliberale diskurs rettes kritikken på samme måde mod offentlige "system"-løsninger, der ikke tillader individuel hensyntagen. I den nyliberale optik er der også krav om, at system-kollektivet må fjer-

nes eller reduceres for at give det frie initiativ større muligheder. Anknytningen mellem TV2's populistiske selvforståelse og den nyliberale strømning har ikke kun været præget af ideologiske lighedspunkter, men tillige været påvirket af personmæssige forbindelser. Således udtrykte ikke mindst Venstre-politikere støtte til TV2 som et vigtigt nyhedsalternativ til DR, ligesom udnævnelse af redaktionelle poster til personer med forbindelse til Venstre har givet anledning til debat om Nyhedernes politiske uafhængighed (Poder & Østergaard-Nielsen, 1997). Den populistiske diskurs adskiller sig også fra den nyliberale diskurs på en række punkter. Ikke mindst er populismen kendetegnet ved en grundlæggende skepsis over for det politiske etablissement i det hele taget. TV2's folkelige "nedefra"-synsvinkel har således også haft som konsekvens, at politikere som stand eller profession betragtet mødes med en betydelig skepsis uafhængig af konkret politisk budskab eller tilhørsforhold.

TV2's orientering mod provinsen og populistiske diskurs har også i praksis vist sig at give Nyhederne en lidt højere grad af folkelig tilslutning, hvis man herved forstår en socialt bredere sammensat seergruppe, der også omfatter samfundets dårligere stillede personer. Efter nogle år kunne det konstateres, at Nyhedernes og TV-Avisens seere havde en lidt forskellig profil. TV-Avisen havde større tilslutning blandt de midaldrende, de bedre uddannede og københavnere, hvorimod Nyhederne blev set mere vest for Storebælt, af arbejdere og af de yngre. Nogle af disse forskelle eksisterede fortsat i 1998. I *tabel 3* er de gennemsnitlige ratings for Nyhederne og TV-Avisen anført for en række forskellige målgrupper. Nyhederne har en nogenlunde ensartet tilslutning i Øst- og Vestdanmark, hvorimod TV-Avisen fortsat får bedre seertal i Østdanmark. TV2 har generel god opslutning i alle samfundslag, men får særlig stor opslutning blandt de ældre og personer med en kort skoleuddannelse. DR1 finder især god tilslutning blandt midaldrende og ældre og blandt funktionærer. Hvis man ser på tilslutningen i forskellige livsstilssegmenter, kan man se, at Nyhederne får særlig stor tilslutning blandt traditionelt og individ-orienterede mennesker, hvor TV-Avisen finder større opslutning blandt de fællesskabsorienterede mennesker. Begge kanaler og nyhedsprogrammer udmærker sig dog ved at have en betydelig tilslutning fra de fleste grupper i samfundet, hvorfor de nævnte forskelle angiver nogle nuancer og ikke dybe forskelle i seersammensætningen. Men som helhed kan man konstatere, at TV2's folkelighed i Nyhederne også har omsat sig i seer-

Table 3. *Seersammensætningen for DR1's og TV2's nyhedsprogrammer i 1998. Ratings i procent i udvalgte målgrupper*

Målgruppe	DR1: TV-Avisen kl. 18,30	DR1: TV-Avisen kl. 21	TV2: Nyhederne kl. 19	TV2: Nyhederne kl. 22
4 år +	13	16	20	15
12 år +	13	18	22	16
21-34 år	11	11	14	11
35-54 år	11	18	18	15
55 år +	22	29	40	25
Arbejder ufaglærte	13	14	20	13
Arbejder faglærte	9	13	16	13
Lavere funkt/tjene.	12	18	18	16
Højere funkt/tjene.	12	20	20	16
Øst-Danmark	14	18	20	13
Vest-Danmark	12	15	20	16
Folkeskole 7 år	18	25	39	25
Folkeskole 8-9 år	12	15	20	15
Mellem/real/10.kl.	15	18	21	16
Stud./HF	12	18	15	13
K: moderne	12	14	16	13
K: moderne-individ	12	15	16	13
K: individ	12	17	22	15
K: tradition-individ	17	21	36	22
K: tradition	15	20	36	25
K: tradition-fælles	18	22	30	18
K: fællesskabs	17	24	19	16
K: moderne-fælles	13	19	15	11
K: center	12	16	19	15

Kilde: Gallups TV-Meter.

tilslutningen; gennem 1990'erne har den folkelige opbakning til Nyhederne været både bred og dyb.

Den moderne provins

Fra slutningen af 1980'erne og op gennem 1990'erne har udviklingen blandt de danske nyhedsmedier været kendetegnet ved to mediers store succes: Morgenavisen *Jyllands-Posten* og TV2's *Nyhederne*. *Jyllands-Posten* udvidede sit oplagstal fra 118.298 i 1985 til 139.844 i 1990 og til 183.864 i 1998¹³, og bladet begyndte i sidste halvdel af 1990'erne at markedsføre sig meget kraftigt på Sjælland og i hovedstaden og fik derved status som en egentlig landsdækkende avis. Som behandlet i det foregående, blev Nyhederne landets mest sete nyhedsprogram på kun få år, og stationen fastholdt og konsoliderede denne position gennem 1990'erne. Fælles for disse to nyhedsmedier er deres udgangspunkt i provinsen. Hvor 1950'erne,

1960'erne og 1970'erne var kendetegnet ved en kontinuerlig bladdød, der ikke mindst fik den ene provinsavis efter den anden til at dreje nøglen om, har de seneste godt ti år budt på et come-back for trykt og elektronisk nyhedsformidling med hjemsted i provinsen. Selvom der i 1999 opstod økonomiske problemer hos såvel TV2 som *Jyllands-Posten*, ændrer det ikke ved det afgørende forhold, at de i 1990'erne oplevede en kolossal publikumssucces. De københavnske bladhuse og Danmarks Radio, har derimod måttet opleve enten stagnation eller tilbagegang.

Denne mediemæssige "revival" for provinsbaserede medier skal ses på baggrund af en række medieforhold: de enkelte mediers programudbud, mediepolitiske beslutninger og medieøkonomiske vilkår, hvoraf nogle er blevet belyst i det foregående for Nyhedernes vedkommende. Afslutningsvis skal der imidlertid også peges på en andet forhold – uden for medierne selv – som har haft betydning for

Nyhedernes og Jyllands-Postens succes. Det drejer sig om den langt bredere – og mere uhåndgribelige – samfundsmæssige udvikling, hvori forholdet mellem tradition og modernitet på den ene side og provins og hovedstad på den anden side har ændret karakter. Sagt i overskriftsform er der tale om, at provinsen er blevet moderne.

Hovedstaden København har sædvanligvis været forbundet med det moderne. Når man flyttede til København fra landet og provinsen i dette århundredes første halvdel, var det sædvanligvis ensbetydende med et kulturшок: I modsætning til det mere overskuelige og stabile sociale miljø på landet var hovedstaden ensbetydende med en hektisk livsførelse, mange flygtige og anonyme sociale relationer og en stadig eksponering over for kulturelle nydannelser. Under velfærdsstatens opbygning fra 1930'erne og fremefter blev hovedstaden tillige centrum for den statslige planlægning af samfundets udvikling og det naturlige sted at placere de nye sociale og nationale institutioner. Hovedstaden var det naturlige udgangs- og omdrejningspunkt for den ekspansive velfærdsstat.

Krisen i det socialdemokratiske velfærdsprojekt fra midten af 1970'erne og fremefter blev – i det mindste i ideologisk-symbolisk forstand – også en krise for hovedstadens status som modernitetens centrum i det danske samfund. Med den øgede decentralisering og samtidige europæisering, der fandt sted i det danske samfund i 1980'erne og 1990'erne, mistede Folketinget og regeringen relativt set magt, og magten flyttede i stedet ud i kommunerne og til de europæiske institutioner. Samtidig vandt den nyliberale politiske strømning i stigende grad fodfæste som alternativ til den velfærdsstatslige styringsfilosofi, hvilket indebar en ideologisk delegitimering af centrale og offentlige løsninger. I stedet kom private, markedsbaserede styringsformer i lokalt og transnationalt regie til at fremstå

som modeller for en revitalisering af det danske samfund.

For hovedstaden betød dette ideologiske skifte, at den ikke længere så entydigt blev opfattet som modernitetens centrum. I stedet kom den gradvist til at fremstå som traditionens centrum, i den forstand at den var sæde for de traditionelle nationale og offentlige institutioner: Folketinget, regering og ministerier, Højesteret, Nationalmuseet, Statens Museum for Kunst, Danmarks Radio, Rigsarkivet m.m. Hovedstaden blev gradvist et sted, man forbandt med administration og arkivering af det nationale samfund og kultur, hvorimod provinsen blev genopdaget som økonomisk og kulturel drivkraft i det nye højmoderne danske samfund, hvor der ideologisk blev lagt vægt på individet og det private initiativ. Ét forhold blev ikke vendt om: provinsen var fortsat knyttet til det folkelige og de uformelle samværsformer, hvorimod hovedstaden vedblev at være stedet for sofistikeret smag. Det nye var, at det folkelige blev knyttet positivt sammen med det fornyende og det individuelle initiativ.

I *tabel 4* er der i stikordsform givet en skitse af 1990'ernes diskurs om det ændrede forhold mellem den moderne provins og den traditionelle hovedstad. Der er tale om en meget grovkornet karakteristik, der prøver at indfange nogle bestemte diskursive træk ved en udbredt måde at tematisere forholdet mellem provins og hovedstad. Men eftersom ingen diskurs har fuldstændig dominans, har og er der naturligvis flere konkurrerende diskurser på fære.

I forhold til *Nyhedernes og Jyllands-Postens* fremgang i 1990'erne kan man fremsætte den hypotese, at deres succes også skyldes, at de har kunnet knytte an til provinsens nye status som modernitetens lokomotiv – en status de både har kunnet drage fordel af, og en diskurs de selv aktivt har bidraget til udformningen af. I deres markedsføring og re-

Tabel 4. 1990'ernes diskurs om forholdet mellem provins og hovedstad

<i>Den moderne provins' kendetegn</i>	<i>Den traditionelle hovedstads kendetegn</i>
Privat	Offentlig
Lokal, transnational	National
Fornyelse	Tradition
Individ, gruppe	Kollektiv, stat
Liberal	Socialdemokratisk
Folkelig	Sofistikeret
Uformel	Formel
Produktion, handel	Lovgivning, administration

daktionelle policy har de kunnet knytte an til diskurser, som indgav dem en naturlig og fremtrædende plads i et samfund, hvor individet, danskerne, folket, de åbne grænser, fornyelsen og det private initiativ var centrale værdier, og hvor deres konkurrenter, hovedstadens bladhuse og Danmarks Radio, har fremstået som let antikverede forsvarere af en verden præget af for megen stat, bureaukrati, tradition, samt offentlige og kollektive løsninger. Nyhedernes redaktionsfilosofi, det "omvendte OBS"-koncept, og TV2's selvforståelse som provinsens og folkets talsmand mod københavneriet indskrev sig således i en allerede eksisterende dis-

kurs, som TV2 samtidig bidrog til at udvikle og konsolidere som en dominerende diskurs i det danske samfund.

Da DR's og TV-Avisens monopol skulle brydes, blev TV2 og Nyhederne placeret i provinsbyen Odense langt fra statsmagtens centrum og fjernt fra de politiske institutioner, som Nyhederne skulle dække. Ved første øjekast lignede det en forvisning til magtens periferi, men i ideologisk forstand bragte det tv-stationen nærmere folket, og gav den en enestående mulighed for at iscenesætte sig selv som entrepreneur i 1990'er-modernitetens nye centrum: provinsen.

Noter

1. Interview med Jens Gaardbo, 11.11.1998.
2. "TV2 10 år", side 31.
3. Interview med Ulla Terkelsen, 30.8.1998.
4. Interview med Jens Gaardbo, 11.11.1998.
5. Interview med Jens Gaardbo, 11.11.1998.
6. Projekt Nyt Ansigt, TVA håndbogen 1987, 8. April 1987.
7. "TV2 Nyhederne ... om lidt", udarbejdet af Jens Gaardbo, maj 1997, upubliceret.
8. Den følgende gennemgang baserer sig på data fra Hjarvard (1999a). Det empiriske grundlag for den kvantitative analyse er følgende udvalg: 1997-perioden: en stikprøve på i alt 30 dages nyhedsudsendelser i DR1, TV2, TV3 og DR2 tilfældigt udvalgt i perioden 1. maj – 31. december 1999. 1990-perioden: nyhedsudsendelserne i DR1 og TV2 i perioden 26. februar – 25. marts 1990. 1984-perioden: nyhedsudsendelserne i DR1 i perioden 1. oktober – 4. november 1984. 1974-perioden: de skriftlige optegnelser fra DR over TV-Avisens indhold i nyhedsudsendelserne i perioden 1. – 31. oktober 1974. Endelig indgår et mindre antal TV-Aviser (5 stk.) fra henholdsvis 1965, 1967 og 1969 i, hvad der for nemhed skyld kaldes 1965-perioden. Materialet fra 1974 og 1960'erne afspejler vanskelighederne ved at skaffe videooptagelser af hele TV-Aviser fra de tidlige år med nyhedsformidling i tv.
9. Ulla Terkelsen, udtalelse til dagbladet *Politiken*, 31.3.1991.
10. Interview med Jens Gaardbo, 11.11.1998.

11. Interview med Ilse Olsen, 11.11.1998.
12. Interview med Lasse Jensen, 20.2.1998.
13. Kilde: Media Scandinavia, der refererer Dansk Oplagskontrol. Tallene angiver betalt nettooplag i første halvår de pågældende år.

Litteratur

- Hjarvard, S. & Søndergaard, H. (1988) *Nærsyn på Fjernsyn: Kanal 2 og Weekend TV*. København: C.A. Reitzels Forlag.
- Hjarvard, S. (1999a) *Tv-nyheder i konkurrence*. København: Forlaget Samfundslitteratur.
- Hjarvard, S. (1999b) "Politik som mediemontage. Om mediernes forandring af den politiske kommunikation". In: Andersen, J. G. et al. (red.): *Den demokratiske udfordring*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Jensen, H.-J. (1973) "TV-Avisen: Hvad skal den, og hvad kan den?". In: *Radio, TV*. København: Danmarks Radio.
- Mejlby, M. (1996) *Journalistikkens Grundtrin. Fra idé til artikel*. Aarhus: Ajour.
- Pittelkow, R. (1986) *TV-Avisen set indefra*. København: Danmarks Radio (forskningsrapport nr. 7B/86).
- Poder, G. & Østergaard-Nielsen, M. (1997) "TV2 – public service eller politik". nr. 135, 1997 (in *Press*).
- Prehn, O. (1980) "I dag er det TV-Avisens Føs'dag", in *Levende Billeder*, oktober 1980.
- Terkelsen, U. (1989) "Forbilleder", in Liebst, A. *TV2 til salg*. København: Dansk lærerforeningen.
- TV2 (1998) *TV2 10 år*, Odense: TV2.

Appendix 1. Anholdelser i Aarhus. Indslag i TV2 Nyhederne, hovednyhedsudsendelse, 4. november 1997, 3. indslag, varighed 219 sekunder.

Lyd

Studievært: Politiet i Aarhus anholdt i dag fem mænd. De sigtes bl.a. for drabsforsøg i forbindelse med gadekampene og skyderierne efter dommen over den mand, der myrdede bokseren Racheed Lawal.

[Reallyd fra gadekampe: råb og skyderi] Små tre uger efter skyderierne i Aarhus mener politiet nu, at de har fået fat på hovedmanden bag gadekampene den 17. oktober. Han er 27 år. Ifølge politiet skød han med haglevær mod palæstinensergruppen. Han sigtes for forsøg på manddrab. En 28-årig mand sigtes for medvirken til drabsforsøg. Tre andre anholdte er i dag blevet sigtet for at have været med til gadekampene uden for Vestre Landsret.

Og flere af de anholdte i Aarhus tilhører ifølge politiet gruppen ACAP. Det er en gruppe der holder sammen, i et fælles had netop mod politiet.

Journalist Jesper Nilausen (JN): Denne optagelse af to, der stikker af fra gadekampene er hidtil de eneste billeder, der har været vist af den såkaldte ACAP-gruppe.

Her i det aarhusianske natteliv er ACAP kendt for vold og ballade. Derfor er det her TV2 prøver at opspore dem.

Navnet ACAP er en forkortelse taget fra en britisk rock-sang, og den fortæller alt om, hvad der binder gruppen sammen:

Lydspor med britisk rock-sang [The 4-Skins, "ACAB", 1982] ACAB, All Cops Are Bastards, ACAB, ACAB, ACAB, All Cops Are Bastards".

Richard Madsen, politiassistent: Man kan sige, at personkredsen tæller i hvert tilfælde flere kriminelle personer, endog særdeles kriminelle personer.

Journalist JN: ACAP er forment adgang de fleste steder, men vi finder ved tre-tiden om morgenen den hårde kerne her på dette diskotek. Vi spørger, om vi må tale med dem, men de truer os øjeblikkeligt til at forlade stedet. Senere går ACAP'erne selv. Her en 26-årig fra den berygtede gruppe, to 27-årige, og en 23-årig.

Kristian Skovhus, kriminalinspektør: Vi kender dem jo sådan som en gruppe, som er dømt for kriminalitet, og vi ved, at mange af dem er uden arbejde, de er formentlig på overførselsindkomster, og de har et stort alkoholforbrug. Og så videre.

Journalist JN: Voldelige typer?

Kristian Skovhus, kriminalinspektør: Ja, det kan vi sige.

Journalist, JN: ACAP har tidligere haft befæstede klubhuse, blandt andet her ved Vesterbro Torv, men har det af ukendte årsager ikke længere.

Politiets specialpatrolje anslår, at gruppen består af omkring tredive danskere og indvandrere af forskellig oprindelse. Men det er en meget løs gruppering, helt uden for eksempel politiske standpunkter.

Billede

Studievært med logo: "Bande-vold".

Arkiv-optagelser fra Nyhederne 17. oktober med gadekampe i Aarhus: megen tumult.

Studievært med logo "Bande-vold".

Arkiv-billeder fra TV2. To personer løber hastigt væk. Tumult i forgrunden.

Aftenbilleder af natteliv på gaden: diskotek, politibil, grupper på gaden

ACAB's bygninger i close-up og skæv vinkel. Hurtigt accelererende bil set indefra

Politimand i uniform på kontor

Nattebilleder af byliv med neonskilte. Diskotek udpeges. "Skjul-te optagelser" af ACAP'ere, hvis ansigter er teknisk slørede. Animerede "ringe", der udpeger omtalte personer.

Politimand i civil foran Aarhus politistation.

Total fra taghøjde af bygning og væltet frøperspektiv med journalist, der tager i dør til bygning: låst.

To personer i civil går på gaden, mens det er mørkt.

Ifølge kilder tæt på miljøet er enkeltmedlemmer kendt for vold, rambuktyveri, narkosalg, bankrøveri samt stik-i-rend-arbejde for Hells Engels.

ACAP kendte Lawal dels fra hans bokseklub, hvis kampe de stadig følger, og dels fra hans arbejde som dørmænd. [Reallyd fra boksning]

Journalist: hvorfor tror du de bakker op om Lawal?

Anders Vester, formand Aarhus Athlet Klub: Ja, men det tror jeg da er fordi, de er bokseinteresserede. Det er jeg bekendt med, og Racheed Lawal har måske været et forbillede for dem. Og derfor vil de måske prøve på at hævne hans død og så videre.

Journalist: Men det egentlige bindeled mellem den dræbte bokser og ACAP er en nær slægtning til Lawal, som i dag sidder fængslet for vold og narko-handel.

Kristian Skovhus, kriminalinspektør: Der er familiære relationer mellem Lawal-familien og så over til ACAP, visse personer dér. Det er korrekt.

Journalist: Tiden vil vise, hvor tæt politiet nu kan knytte ACAP til skyde-rierne og gadekampene.

Studievært: Og fire af de fem, der blev anholdt i dag i Aarhus bliver fremstillet i grundlovsforhør i morgen. Om den femte også skal fremstilles, det afgør politiet senere.

På politikontor, hvor betjent udfylder blanket på maskine. Ultra close-up.

Billeder fra bokse-klub: aktiv træning, udpegning af detaljer, mange slag.

Formand interviewes i trænings-sal for bokserne med aktivitet i baggrunden.

Boksescener – fortsat.

Politibetjent i civil foran Aarhus politistation.

Igen arkiv-billeder fra gade-kampe i Aarhus, hvor to personer løber.

Studievært uden logo.